

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 07.04.2025

Sayı : 741

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.
07/04/2025

Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

GENEL GEREKÇE

Hukuk devletinin, demokrasinin, sürdürülebilir kalkınmanın, istikrarlı ekonominin temel ilkelerinin aşındırıldığı rejimlerde kamu gücünü elinde tutanların görev ve yetkilerini, maddi veya maddi olmayan nitelikteki şahsi menfaatleri uğruna kullanması oldukça sık görülen bir durumdur. Kamu görevlilerinin hukuka aykırı zenginleşmeleri, Devleti tüm kurum, kuruluş ve organlarıyla zafiyete uğratmakta; vatandaşın yöneticilere olan güvenini derinden sarsmaktadır.

Bu nedenle modern devletlerde kamu yönetiminde yolsuzluğun, haksız kazancın önlenmesi ile kamu görevlilerinin şeffaflık ve hesap verilebilirlik esasları doğrultusunda kamu hizmetini yerine getirmesi amacıyla; seçilmişler de dahil olmak üzere kamu görevlilerinin gelir ve kazançlarının kaynağının etkin bir biçimde tespitine ve kontrolüne yönelik çeşitli mekanizmalar oluşturulmuştur. Türkiye’de de bu çerçevede, kamu görevlilerine düzenli aralıklarla mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü getirilmiştir.

Nitekim Anayasa’nın ‘‘Mal Bildirimi’’ kenar başlıklı 71’inci maddesinde kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmalarının ve bu bildirimlerin tekrarlanma sürelerinin kanunla düzenleneceği; yasama ve yürütme organlarında görev alanların, bundan istisna edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Bu bağlamda sosyal adaletin ve iyi yönetimin sağlanması, vatandaşın vergilerinin korunması amacıyla; 19.04.1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu çıkarılmıştır. Ancak anılan Kanun’un amir hükümlerine rağmen; ne yolsuzluk ne rüşvet ne de nepotizm engellenebilmiştir.

Başka bir anlatımla Türkiye’de kamu yönetiminde şeffaflığın ve hesap verebilirliğin giderek azaldığı bir dönemde siyasi erki ellerinde bulunduranların, yolsuzluk, rüşvet ve haksız zenginleşme vakaları olağan hale gelmiş, ancak mevcut yasal düzenlemeler yetersiz kalmıştır. Siyasi güç temerküzünün bir sonucu olarak, kamu kaynaklarını belirli kişi ve kesimlere yönlendirme, Devletin imkanlarını siyaseten kendilerine yakın zümrelerin hizmetine sunma ve ülke yönetimini kişisel servet artırma aracına çevirme pratiği üzerine iş, işlem ve eylemler yaygınlaşmış, buna karşın Türkiye’de geniş kesimler açlık ve yoksulluk sınırının altında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir.

Bundan da öte kamuoyuna yansıyan açık yolsuzluk örnekleri, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinden yine siyasi erkin etkisiyle ari tutulmakta; yolsuzluk örnekleriyle zenginleşenlerin pervasız tutumları, kamuoyunun vicdanını derinden yaralamaktadır.

Bu bağlamda, Türkiye’de siyasilerin mal varlıklarını şeffaf bir şekilde beyan etmemesinin ve bu anlamda idari ve adli denetim süreçlerinin siyasileştirilerek etkisizleştirilmesinin nasıl büyük bir yolsuzluk düzenine yol açtığı tüm örnekleriyle ortadadır.

- Mal bildirimleri şeffaf değildir ve kamuya açık bir şekilde paylaşılmamaktadır.

- Siyasetçilerin aile bireyleri ve yakın çevreleri üzerinden servet saklamalarına yönelik bir denetim mekanizması yoktur.

- Yolsuzluk soruşturmaları bağımsız bir şekilde yürütölememektedir ve iktidarın baskılarıyla kapatılmaktadır.

Türkiye’de yolsuzluğun ve rüşvetin Devlet yönetimine nasıl sirayet ettiğini göz önüne alarak, halkın güvenini yeniden tesis etmek ve kamu kaynaklarının adil şekilde kullanılmasını sağlamak adına yasal bir düzenlemenin yapılması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Bu kapsamda Kanun Teklifiyle Cumhurbaşkanının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin, Cumhurbaşkanı yardımcılarının, bakanların, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının göreve gelmeden önceki son 5 ve 10 yılda edindikleri aktif ve pasifleriyle birlikte tüm mal varlıklarının ve bunların kaynaklarının MASAK tarafından araştırılması ile bu tespitin yıllık olarak ilgili kurumun resmi internet sitesinde yayımlanarak kamuoyu denetimine açılması öngörülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Kanun Teklifinin 1'inci maddesiyle Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun kapsamına Cumhurbaşkanları dahil edilerek şeffaflığın artırılması ve etkin bir denetim mekanizmasının kurulması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Kanun Teklifinin 2'nci maddesiyle Cumhurbaşkanlarının, TBMM üyelerinin, Cumhurbaşkanı yardımcılarının, bakanların, bakan yardımcılarının ve eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının göreve gelmeden önceki son 5 ve 10 yılda edindikleri aktif ve pasifleriyle birlikte tüm mal varlıklarının ve bunların kaynaklarının mal bildirimini kapsamına dahil edilmekte; bu saptamanın MASAK tarafından yapılması ve tespitin, ilgili kurumun resmi internet sitesinde yayımlanması öngörülmekte ve şeffaflığın artırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Kanun Teklifinin 3'üncü maddesiyle Cumhurbaşkanlarına, milletvekillerine, Cumhurbaşkanı yardımcılara, bakanlara, bakan yardımcılara 5 yılda bir yerine her yıl mal bildirimini yenileme zorunluluğu getirilerek; bu kişilerin mal varlığı değişimlerinin daha sık aralıklarla denetlenmesi sağlanmaktadır.

MADDE 4- Bu Kanun Teklifiyle Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun kapsamına Cumhurbaşkanları ile bakan yardımcılarını dahil edildiğinden; bu maddeyle uyum düzenlemesi yapılmakta ve Cumhurbaşkanları ile bakan yardımcılarını tarafından bildirimin verileceği merci olarak Cumhurbaşkanlığı belirlenmektedir.

MADDE 5- Kanun Teklifinin 5'inci maddesiyle kamuoyunun bilgi edinme hakkının güvence altına alınması amacıyla; milletvekillerinin mal bildirimlerinin TBMM'nin; Cumhurbaşkanları, Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanlar ve bakan yardımcılarının mal bildirimlerinin ise Cumhurbaşkanlığı'nın resmi internet sitesinde her yılın şubat ayının 1'inde yayımlanarak kamu yönetiminde hesap verilebilirlik güçlendirilmektedir.

MADDE 6- Yürürlük maddesidir.

MADDE 7- Yürütme maddesidir.

MAL BİLDİRİMİNDE BULUNULMASI, RÜŞVET VE YOLSUZLUKLARLA MÜCADELE KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 19.04.1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine “Cumhurbaşkanı yardımcıları” ibaresinden önce gelmek üzere “Cumhurbaşkanları” ibaresi, “bakanlar” ibaresinden sonra gelmek üzere “bakan yardımcıları” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2- 3628 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Ancak Cumhurbaşkanları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcılarının kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan ve göreve gelmeden önceki son beş ve on yıl içinde iktisap edilen para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacakları ve gelirleriyle bunların kaynakları, borçları ve sebepleri mal bildiriminin konusuna dahildir. Mal bildiriminin konusuna dahil edilen birinci cümlede sayılı unsurlar, MASAK tarafından saptanır. Bu tespit, 9’uncu maddedeki usul gözetilerek ilgili kurumun resmi internet sitesinde yayımlanır.

MADDE 3- 3628 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak Cumhurbaşkanları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar ve bakan yardımcıları, her yıl en geç ocak ayı sonuna kadar bildirimlerini yenilerler.”

MADDE 4- 3628 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine “Cumhurbaşkanı yardımcıları” ibaresinden önce gelmek üzere “Cumhurbaşkanları” ibaresi, “bakanlar” ibaresinden sonra gelmek üzere “bakan yardımcıları” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 5- 3628 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasını aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak mal bildirimleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin resmi internet sitesinde; Cumhurbaşkanları, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar ve bakan yardımcıları bakımından Cumhurbaşkanlığı’nın resmi internet sitesinde her yılın şubat ayının 1’inde ilan olunur.”

MADDE 6- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

